

כלכלה לעם

מגזין על כסף ומימוש עצמי

בגיליון הראשון:

- 2..... דבר העורך: למה כלכלה?
- 3..... מה זה כלכלה בעצם?
- 5..... עדכונים
- 5..... מלחמת רוסיה אוקראינה
- 5..... עליית מחירים עולמית
- 6..... עידן הבינה המלאכותית
- 6..... התקדמות של עשרות שנות מחקר במספר שעות
- 6..... פרקטיקה
- 7..... דגשים לשימוש יעיל בבינה מלאכותית
- 8..... כלכלה זה לא רק כסף
- 9..... אני רק שאלה: איך מסתדרים בתקופת ריבית גבוהה?
- 11..... השקעות בתקופת ריבית גבוהה
- 11..... ציטוט להשראה
- 11..... שורה תחתונה
- 13..... הרשמו להדרכה חינם בזום:

קישור [למפגש זום: בלי לחץ!](#) – הגורמים ללחץ כלכלי ואיך לנטרל אותם

דבר העורך: למה כלכלה?

כלכלה מעשית זה נושא חיוני, מרתק, ויעזור לכם בכל היבט של החיים. **ממימוש עצמי ומצב רוח, דרך בריאות וזוגיות ועד לחינוך ילדים.** הרבה אנשים חושבים שכלכלה זה נושא קצת קר, טכני, מרוחק ולא ממש רלוונטי ליום יום. אין דבר רחוק מהאמת. אמנם למילה "כלכלה" בעברית יש צליל קצת יבש, אבל אל תטעו. הנושא הוא מרתק, רלוונטי, ומועיל.

קחו דוגמא קטנה משיחות ששמעתי השבוע. כל השיחות האלה נוגעות לתחום הכלכלה:

- ▶ האם מורים מרוויחים מספיק, ואיך אפשר להעלות את איכות הלמידה בארץ?
- ▶ למה בזמן האחרון קשה להשיג בייביסיטר?
- ▶ האם ה AI (בינה מלאכותית) יחליף את המקצוע שלי? איך להתכונן לעידן הבינה המלאכותית שפרץ פתאום?
- ▶ האם הרפורמה תחליש את השקל?
- ▶ למה קו האוטובוס מדלג על התחנה שלי? ולמה אין רכבות בלילה?
- ▶ למה המשטרה מפעילה אלימות מוגזמת?
- ▶ מה הדרך היעילה לצמצם את פליטות הפחמן לאטמוספירה?
- ▶ האם לעשות ספורט בחדר כושר או בבית?

כל הנושאים אחרת עוסקים ישירות בנושאים כלכליים, גם אם אלה שמשוחחים לא מודעים לכך. למעשה, קשה למצוא נושא שיחה פופולארי שהוא לא על נושא כלכלי.

מה זה כלכלה בעצם?

כלכלה היא שם כולל להמון דברים.

יש כלכלת מאקרו, יש כלכלת מיקרו, יש כלכלה התנהגותית, יש כלכלת מדינה (איך לחלק את התקציב? איך לגבות מספיק מס?) יש כלכלה היסטורית שמנסה להבין האם העולם מתקדם ולאן, יש כלכלה שהיא דיון על תפיסות עולם ערכיות-פוליטיות.

חלק מהכלכלה היא מדע מבוסס. חלק היא מדע צעיר מאוד, מדע ששואל הרבה שאלות ולא יודע את התשובות עדיין, חלק מהכלכלה היא בכלל לא מדע, אלא דעות או הגות.

בגלל שהכלכלה מתארת דברים כל כך מגוונים ושונים, יש הרבה בלבול, תפיסות שגויות, ורתיעה מכל הנושא.

אז רגע, מה בעצם המכנה המשותף לכל מה שהוא "כלכלי"?

המכנה המשותף הוא השאלה: איך לממש את הרצונות שלנו בצורה הכי טובה.

אנחנו נמצאים בעולם חומרי, שמטבעו הוא מוגבל. אנחנו מוגבלים בזמן (כי לחיים יש סוף), מוגבלים בכסף ובמשאבים, ובתוך המסגרת הזו אנחנו רוצים לעשות את הכי טוב שאפשר. גם בחיים האישיים, וגם במבט רחב יותר של קהילה, מדינה, וכלל האנושות. אז במגבלות האפשר, איך נעשה את הכי טוב? השאלה הזו היא השורש של הכלכלה.

בעולם שבו כולם חיים חיי נצח, והמרחב החומרי הוא אינסופי – כנראה שלא צריך לחשוב על כלכלה יותר מידי.

אבל בעולם שלנו צריך לעשות שיקול כלכלי כמעט כל כיום.

למעשה,

שאלת הכלכלה היא השאלה השניה הכי חשובה בחיים.

השאלה הכי חשובה היא פילוסופית: מה משמעות החיים? מהם הערכים שאני מאמין בהם, והדברים שאני רוצה לממש?

והשאלה השניה הכי חשובה היא הכלכלית: איך לעשות את זה? איך למצוא את הדרך הכי טובה למימוש עצמי, ומימוש של הערכים שלנו?

אנחנו חיים במדינה שאין בה כמעט שום השכלה בנושא כלכלה! לא בבתי ספר, לא בתיכונים, ולא בחינוך העל תיכוני.

החוסר בידע כלכלי משפיע. לא היינו מצפים מילדים לקבל החלטות בנוגע לנהיגה. לא היינו לוקחים לטיול מדריך שמעולם לא היה במקום שאליו אנחנו מטיילים. אנחנו לא לוקחים ברצינות מישו שמדבר על נושא שהוא לא למד ולא מבין בו כלום. אבל איכשהו, התרגלנו לכך שזה נורמלי לא להבין בכלכלה כלום, ועדיין לדבר על כלכלה, ולקבל החלטות כלכליות גדולות וקטנות.

המגזין "כלכלה לעם" שם לו למטרה

- 1 - להנגיש את מושגי הכלכלה בצורה מעניינת קלה ונגישה
- 2 - לתת לכם ידע פרקטי על כלכלה ומה שמסביב (כסף, מימוש עצמי, טכנולוגיה, חיי משמעות ואושר)
- 3 - להפוך את נושא הכלכלה למעניין ומסקרן עבורכם

שלכם,

אלעד צור

המרכז לכלכלה מעשית

(רוצים להגיב? לשאול? [קישור למאמר הזה באתר](#))

עדכונים

מלחמת רוסיה אוקראינה

נכנסה לשלב הבא, מצד אחד, מתקפת נגד אוקראינית, בתמיכה מסיבית של המערב. ומצד שני, פיצוץ של סכר באוקראינה (ככל הנראה על ידי הרוסים) גרם להצפת שטח עצום במדינה. מלבד הנזק לאזרחים, הנזק לסכר שיעלה מליארדים לתקן, **עלולה להיות השפעה גם על שוק המזון העולמי. השטחים שהוצפו הם ספקים חשובים של ייצוא חקלאות.** המלחמה משפיעה על עליית מחירים בעולם בכמה אופנים, הנה שניים מהם:

1 - החרם הכלכלי על רוסיה גורם לחשש מפני מחסור באנרגיה. רוסיה הייתה ספק חשוב מאוד של גז ונפט, וכעת המערב מנסה להסתדר בלי הסחורה הרוסית.

2 - החשש מפני הסלמה, ואולי אפילו התדרדרות למלחמה אטומית, גורם למשקיעים לחשוש ולהיזהר. כשהסיכון עולה גם המחירים עולים.

עליית מחירים עולמית

סיבה נוספת שכנראה מניעה עליית מחירים בכל העולם, היא המשך ההשפעה של מדיניות הקורונה של ארצות המערב ובראשן ארה"ב.

בזמן הקורונה, הממשלה רצתה לחלק כסף לאזרחים, כדי לתמוך בהם ובכלכלה בשעת המשבר. הבנק המרכזי ("ה"פד") אישר הגדלה משמעותית של כמות הדולרים בעולם. יותר דולרים = מחירים יותר גבוהים. מכיוון שהדולר הוא מטבע עולמי, ההשפעה של עליית המחירים היא על כל העולם. **כדי למתן את עליית המחירים צריך להוציא כסף מהשוק, וזו אחת המטרות שמנסים להשיג על ידי העלאת הריבית.**

עידן הבינה המלאכותית

התפתחויות טכנולוגיות בשנה האחרונה הכניסה את העולם לעידן חדש. זה לא טרנד ולא הייפ, טכנולוגיית הבינה המלאכותית היא "גיים צ'יינג'ר" כמעט בכל תחום. להערכתי, מדובר בתפנית היסטורית ברמה של ההמצאות המשפיעות ביותר: הדפוס, הקיטור, החשמל, הטלגרף, המחשב, האינטרנט – והבינה המלאכותית.

התקדמות של עשרות שנות מחקר במספר שעות

אחד מתחומי המחקר החיוניים לפיתוח רפואי הוא מחקר שמגלה איך חלבונים שונים מתקפלים. כדי לסיים לגלות איך מתקפלים החלבונים בגוף האדם, נדרשו עוד עשרות (אם לא מאות) שנות מחקר יקר ואיטי.

אבל אנחנו בעידן חדש. מערכת בינה מלאכותית בשם "אלפא פולד" שפיתחה חברת גוגל, גילתה את סוד הקיפול של כל החלבונים הידועים, בדיוק גדול יותר משהיה אי פעם, בחישוב שמצריך ימים ספורים.

יתרה מכך, כל המידע הזה שוחרר לעולם בחינם. עשרות שנות מחקר התקצרו, טריליוני דולרים נחסכו.

המשמעות היא שדילגנו קדימה כמה עשרות שנים בפיתוח רפואי.

מה זו בעצם בינה מלאכותית? האם היא תגרום לאבטלה? נמשיך לעקוב בגליונות הבאים.

פרקטיקה

איך מתנסים בבינה מלאכותית?

כדאי להתנסות בשימוש בבינה מלאכותית. הכלים האלה עומדים להיות הכלים המרכזיים בכל תחום, ומי שילמד להשתמש בהם יתן לעצמו יתרון כלכלי, וגם יכול לחסוך זמן. אפשר להתחיל באחד משלושת הכלים החינמיים הפופולאריים ברשת: [chatGPT](#), [בארד](#) או בינג.

הנה כמה שימושים שאפשר לנסות:

- ★ כתבו בצ'ט איזה מצרכים יש לכם בבית ובקשו שיתן לכם מתכונים לארוחה. תוכלו לזרוק פחות מזון ולהתנסות בטעמים חדשים. בקשו מהצ'ט סגנונות מזון שונים, (ושיהיה כשר).
- ★ ספרו לצ'ט מהם חמשת הספרים האהובים עליכם, ובקשו המלצות לספרים בסגנון דומה.
- ★ צריכים עזרה טכנית בהפעלת תוכנה או אפליקציה? שאלו את הצ'ט מה לעשות, הוא יסביר צעד צעד על מה ללחוץ.
- ★ רוצים שמישהו יעזור לכם לעשות סיעור מוחות ולמצוא רעיונות? כמו: לאן לטייל, על מה לכתוב, איך להפתיע את הילד ליום ההולדת, וכד' בקשו מהצ'ט 30 רעיונות וחפשו פנינים.
- ★ צריכים לקרוא מאמר ארוך? בקשו מהצ'ט שיכתוב לכם סיכום.
- ★ רוצים לשתף פסיכולוג במשהו שקרה לכם ולבקש עצה, אבל אין לכם חבר פסיכולוג? שאלו את הצ'ט. אפשר לדבר איתו לעומק. הגדירו לו מי היא הדמות שאיתה אתם מדברים (שלום צ'ט, אתה פסיכולוג חברותי ואמפתי מנוסה במספר שיטות טיפול)

דגשים לשימוש יעיל בבינה מלאכותית

בינה מלאכותית עובדת הרבה יותר טוב באנגלית. אבל אפשר גם בעברית, ואפשר גם להעתיק ולהדביק בתוכנת תרגום זה יעבוד.

בינה מלאכותית טועה בחלק מהתשובות. (בגליונות הבאים נסביר למה). במידת האפשר צריך לבדוק את אמיתות התשובות, ולא לסמוך עליה בעיניים עצומות במיוחד בדברים שיכולים לגרום להפסד.

היה מקרה בניו יורק של עורך דין שציטט תקדימים כדי לתמוך בלקוח שלו. אבל הוא נתקל בבעיה: את התקדימים הוא מצ'טג'יפטי. אחד התקדימים לא היה ולא נברא.

דגש נוסף: את השיחה כדאי להתחיל בלהגדיר לצ'ט מי הוא. אם אתם רוצים תשובה של פסיכולוג - תגידו לו "אתה פסיכולוג". אם אתם רוצים מתכון של שף, תגידו לו: "אתה שף מפורסם מתמחה במטבח צרפתי וים תיכוני".

[לשאלות ותגובות כנסו למאמר באתר](#)

כלכלה זה לא רק כסף

הידעת? הזמן עובר יותר לאט כשחווים חוויות מעניינות.

איך זה עובד?

יש לנו תחושה של "כמה זמן עבר". אבל מסתבר שהתחושה הזו לא מודדת זמן בצורה מכנית כמו שעון. אלא, **תחושת הזמן מבוססת על מספר הזכרונות שצברנו. אם צברנו יותר זכרונות – נרגיש שהזמן עבר לאט יותר.**

למשל:

בארוע של סכנת חיים (ואם לא זכיתם, תשאלו מישהו שכן היה), הרבה אנשים מרגישים שהזמן עובר לאט. או כמו שאומר הביטוי על ארוע דרמטי "הזמן עמד מלכת". כשיש מצב סכנה, המוח מחדד את החושים, שם לב לכל פרט, וצורב כל רגע וכל פרט בזיכרון. הרזולוציה של הזכרונות הרבה יותר גבוהה. ולכן כשנזכרים בארוע מרגישים כאילו הזמן עבר לאט יותר.

דוגמא נוספת:

בטיול עם לו"ז מאוד עמוס (ועם לא זכיתם, שאלו מישהו שכן). מתישהו מישהו יזכיר את מה שעשינו בתחילת היום הראשון. ואז כל הקבוצה תגיד – **מה? זה היה לפני יומיים? מרגיש לי כאילו זה היה לפני שבוע!**

כי יש יותר חוויות, יותר חוויות נצרבות בזיכרון, התחושה היא שהזמן עובר לאט, יומיים מרגישים כמו שבוע.

וגם להפך. מכירים את זה שביום חמישי בערב מישהו אומר – **”מה? כבר נגמר השבוע??”** אני מרגיש כאילו עבר רק יום מאז שבת! הסיבה היא שבשבוע שגרתי של עבודה, לא נצרבים זכרונות מיוחדים רבים, והתחושה היא שהזמן עובר מהר.

רוצים שהזמן יעבור לאט? תכניסו לשבוע שלכם חוויות מעניינות שווה לזכור אותן!

רשמו סיכום יום קצר ביומן, וככה תעזרו למוח לצרוב יותר חוויות, ותחושת הזמן שלכם תהיה שהזמן עובר בקצב טוב, ולא ממהר מידי.

אני רק שאלה: איך מסתדרים בתקופת ריבית גבוהה?

שאלות מהקוראים

במדור הזה מידי שבוע נענה על שאלה מהקהל. אפשר להעלות שאלות בטופס המצורף בסוף הגליון.

שאלה:

”איך מסתדרים כלכלית בתקופת ריבית גבוהה כמו עכשיו? נורא קשה עם המשכנתא והמחירים.”

תשובה:

הריבית היא כלי עיקרי בארגז הכלים של קברניטי הכלכלה, ובראשם נגיד הבנק המרכזי. **הנגיד מעלה את הריבית כאשר יש צורך להאט את הפעילות הכלכלית, ולעצור עליית מחירים.** אם אתם מרגישים שאין שפע של כסף, וצריך להצטמצם ולדחות את ההוצאות – זה לא במקרה. זה בדיוק מה שהנגיד רוצה שתרגישו. ככה הוא לוחץ על הברקס ומאיט את הכלכלה.

(למה צריך להאיט את הכלכלה? מכל מיני סיבות. ביניהם מה שכתבנו קודם: המלחמה באוקראינה ומדיניות הקורונה גרמו לכך שכמות הסחורה הזמינה בעולם ירדה. בשפת הכלכלה: ההיצע ירד. כשההיצע יורד – המחירים צפויים לזנק. כשהמחירים מזנקים – החלשים נפגעים, ועלולים גם להיכנס למצבים כלכליים מסוכנים כמו סיחרור אינפלציוני. אז כדי למנוע זינוק במחירים, הבנקים המרכזיים גורמים לירידה בביקוש, בשאיפה לגרום לכך שלא יהיה זינוק במחירי המוצרים, אלא עלייה מתונה ומבוקרת.)

הריבית עולה כדי שכולם יצמצמו הוצאות. כולם – כולל אותך ואותי.

בכלכלה יש תקופות, כמו בעונות השנה. אם מישהו שואל אותי באמצע החורף, איך אני יכול ללכת לים ולרכב על אופניים? התשובה שלי היא: סבלנות. זה לא הזמן. בחורף כדאי להתמקד בפעילויות חורף, ולא לנסות בכוח לעשות פעילויות של קיץ.

בעונת הריבית הגבוהה, צריכים לצמצם הוצאות. זה חורף כלכלי. זה זמן טוב לזמן איכות בבית עם המשפחה, לטיולים זולים בארץ במקום בחו"ל. זמן טוב לעבור על סעיפי הוצאות שלנו ולצמצם את מה שאפשר. זמן טוב לקרוא ספרים, ללמוד משהו מהיוטיוב, ולפתח מיומנויות חדשות. זמן טוב להזכיר לעצמנו ולקרובים אלינו, ששאנחנו לא חייבים להוציא הרבה כסף כדי לחיות חיי משמעות.

חוסר סבלנות עלול לעלות ביוקר. ("אסור לדחוק את השעה" אומר ר' נחמן מברסלב). מי שחסר סבלנות בתקופה הזו עלול ליפול בהבטחות שווא, השקעות מפוקפקות, תרגילי עוקץ, והלוואות יקרות. מי שלוקח הלוואות בתקופה הזו, מתחייב להחזר גבוה, כלומר, מתחייב לעבוד הרבה יותר שעות עבודה ממשיות תמורת הלוואה.

העצה שלי לזמן ריבית גבוהה – התאימו את עצמכם לעונה הכלכלית. זה לא יישאר לנצח. מתישהו גם הקיץ יגיע.

השקעות בתקופת ריבית גבוהה

בנוסף, כדאי לדבר עם יועץ השקעות ולהתאים את ההשקעות לתקופה. בזמן ריבית גבוהה אפשר להרוויח תשואה בסיכון נמוך. אפשר גם להתכונן לשלב הבא. יש סבירות גבוהה לכך שכאשר הריבית סוף סוף תרד, תהיה קפיצה קטנה בשווי של השקעות בשוק ההון. בשבילכם, זו עוד תוספת ערך לתיק ההשקעות שלכם (כולל קרנות פנסיה, גמל, והשתלמות) כדאי להעריך לכך בעזרת איש מקצוע.

תופעה מעניינת שקרתה ב-2023 היא שלמרות הריבית הגבוהה בכל עולם, התשואות של שוק ההון (בעיקר חברות הטכנולוגיה הגדולות) נתנו תשואות גבוהות מאוד למשקיעים. יחד עם התוספת ש(אולי) צפויה בסוף תקופת הריבית הגבוהה, יכול להיות כאן צעד קדימה מבחינה כלכלית, למי שהצליח להתחמק מהלוואות וריביות יקרות.

[לשאלות ותגובות כנסו למאמר באתר](#)

ציטוט להשראה

"כשהדעת נפתחת לקלוט רעיון חדש,
היא גדלה ולא תחזור חזרה לגודלה הראשון"
אלברט איינשטיין

"The mind that opens to a new idea never returns to its original size"

Albert Einstein

שורה תחתונה

המגזין הזה נועד להנגיש נושאים כלכליים מעשיים וביניהם

- התנהלות פיננסית
- חינוך פיננסי לילדים
- מה קורה בעולם ובארץ
- פרקטיקה

- מימוש עצמי
  - ועוד!
- בגליון הבא:

- להתכונן לעידן ה AI, הזדמנויות וסכנות
- מהי רגולציה ולמי זה טוב
- סקירת ספר "כוחו של הרגע הזה"
- ועוד!

📣 רוצים להגיב על קטעים שהופיעו במגזין? לחצו על הקישור בסוף כל קטע, ותמצאו את הקטע באתר עם אפשרות לדיונים ותגובות. אשמח לדון איתכם שם!

📣 אשמח לקבל פידבקים! מה יהפוך את המגזין להיות מועיל עבורך? הארות, הערות, פירגונים והצעות. אפשר גם להעלות שאלות למדור "אני רק שאלה". הכל [דרך הטופס הזה](#).

📣 מכירים מישהו שמתאים לו לכתוב עבור המדורים במגזין? אשמח שתפנו אלי. קטעים שיתקבלו למגזין יופיעו עם שם הכותב וקישור לאתר. [ניתן להציע מאמר למגזין דרך הקישור הזה](#)

📣 **שתפו!** המגזין מצריך השקעה רבה, וניתן בחינם. נוכל להמשיך להשקיע בו במידה ויהיו שיתופים והרשמות! שתפו במייל, בוואטסאפ, וברשת החברתית שלכם.

📣 עוד לא נרשמתם לקבלת המגזין? [הרשמו כאן](#)

הרשמו להדרכה חינם בזום:

בלי לחץ

מפגש מרתק ובו נדבר על:

שלושת הגורמים ללחץ כלכלי ואיך לנטרל אותם

איפה הכסף זולג מהחשבון

איך אפשר לתפוס פיקוד על המצב הכלכלי שלכם!

ההדרכה היא בחינם, והיא שווה חיסכון של אלפי שקלים. מספר המקומות מוגבל,

לפרטים והרשמה על ההדרכה לחצו כאן